

und emot deras lysande wederlike redan kommit dem at glömma sina färska sår. Gustaf öpnade Riksdagen med et bewefeligt Tal passat efter omständigheterna; Ständerne swarade honom med ömaste tacksamhets betygelse, och bödo honom strax Kongl. Spiran, hwilket han likwål afflog, och emottog i stället Riks-Förstånderskapet, med all den magt en Lagbunden Koning kan åga. I medertid woro öfwerläggningarne samhällige til Rikets räddning, hwaraf det blef en följd, at de fläste Slott och Fästningar i Riket inom kort tid blefwo intagne, och Christierns folk allestädes svingrade och bortförde. Rikets Nycklar, Stockholm, Åbo och Calmar, woro likwål ännu ej intagne. Det förste låg störste magten på, och kunde ej utan Flotta intagas; hwarföre Lybeckarne därom tillitades, som lemnade en hop Krigsskepp, för Penningar och Handels-friheter, genom hwilkas tilhjelp, ehuru ötrogne de ock woro, Gustaf omsider inbekom Stockholm; sedan der inom, under belägring, de fästligaste pinosätt utöfswats på allom dem, hos hwilka minsta mistänka om tilgifwenhet för Swenska namnet kunde åga rum. Ibland andre grufweligheter nyttjades ock Träsågar at affstympa lemmarne på så sådane olycklingar.

En Riksdag utskrefs til Strengnäs, som öppnades d. 6 Junii 1523, där Gustaf yrkade nödvändigheten af et Konungawal, men bad på det ömaste, at han sjelf för den äran måtte blifwa förskont; öfwerwäldigad af Allmogens rop, tårar och knäfall, måste han likwäl påtaga sig den bördan. Således war det Allmogen, som med deras blod frälste Riket, och med tårar uplyfte Gustaf på Thronen: En stor lycka för den fattiga Menigheten, som härigenom förtient sig favoritkap hos alla Gustafs tacksamma Ättlingar. Men i hwad swåra omständigheter, emottog icke Gustaf det höga kall? Skattkammaren war aldeles tom, Hofwet utan underhåll, Riket i skuld fördiupat och utan Flotta, de främmande Troppar obetalte, de starkaste Fästningar ännu i Fiendens wäld. Detta är gief likwäl både Calmar och de fläste Finlka Fästningar öfwer til Konungen.

Man har hittils nog orsak at förundra sig öfwer Gustafs mod och försigtighet at fria Riket ifrån Utländskt Öf: Han hade slitit det ur en grym uppenbar Fiendes blodiga händer; Men då man besinnar hwad han ännu vidare dristade företaga til at sätta det i en fullkomlig frihet, må man wäl däröfwer hisna; ty etdera hade gjort tilfyllest at kasta
ho

honom i yttersta fördärf, om ej en öfvernaturlig magt honom bibehållit. Han wiste, at alla hans företrädare snart i 500 år måst böja sig under Påfwens Lagar, och at således Rikets billiga sielfrådighet aldrig kunde förliskas med de Undeligas wälde; sidstablodbadet war, ibland många andra et bedröfweligit wedermåle därpå. Utom des war denne tidens Storpräster i Sverige, merendels så förpikade uti de tre Rikens förening, hwarigenom deras myndighet högeligen öfades, at man nästan icke kunde röra den ena, utan til at gå den andre för när. Gustaf märkte således, at Stammen til Rikets Tråldom stod ännu qwar, fast grenarne woro afhuggne; men iust denne fienden inom Rikets gränssor, som war farligare än alla hans grannar, efter den tillika wördades och tilbads af större delen hans undersåtare, beslöt han nu at fullkasta. Redan i Lybeck hade han underrättat sig af Lutheri Skrifter, om den orenlighet som Påfwiska wäldet inblandat i himlaläran och fick då redan smak för Reformation därpå. När han i Strengnäs emottog Spiran infunno sig hos honom twänne Lutheri Läringar, Bröderne Claus och Laurentius Petri, hwilka han öfstatadt Påfwiska Prästernas stoi och gny, gaf hemligt tilstånd at utsprida den rätta Lä-

194. 8

ran. Han begynte ock en förtrolig brief-
wärling med Luther i detta wigtiga wärf.
Så snart något ämbete ibland de Unde-
liga blef ledigt besatte han det strax med
någon Lutherisk Lärare; hwarigenom en
möjlighet blef beredd til det storwerk,
som sedan fullbordades.

På en Riksdag i Wadstena d. 1 Oct.
1524 äskade och want Konungen Ständer-
nes bifall til Fordebbernes inrättande och
et behörigt upteknande af alla Krono-
Skatte- och Frälse-Räntor; detta war et förebod
til den förestående Reductionen af de Unde-
ligas Guds. Samma år wid Juletiden
ankom han til Upsala, där åstundade han et
samtal emellan Olaus Petri, som följde
honom då, och någon lärd Papist, och beg-
ge Religionernes skilgaktigheter; Dom-
Her-
rarne wågrade det länge, men måste dock
bequma sig, och utnämnde på deras sida
Professoren Peter Galle: här täflades med
mycken ifwer: Galle beropade sig på Fä-
derne och gamla wedertagne Kyrkosagor,
men Olaus Petri wille ingen annan myn-
dighet årkänna än Guds Ords: han be-
höll därför segren, efter Konungens och
de förståndigares omdöme.

År 1527 d. 22 Junii öppnades i Westerå-
en Riksdag, då Konungen med et widlöftig
Ta

Tal hyppade de stora misbruf de Andeliga öf-
wade emot de andre Ständens lekamliga för-
måner; detta Tal war inrättadt efter Ude-
lens Intereffe, på det deras bifall måtte
winnas i sielfwa Religions-saken; ty fastän
Udelen innehade de Högste Andelige Embe-
ten, så förestålles dock detta Ståndet såsom
aldramäst lidande af de Andeligas usurpatio-
ner. Detta war en Politique, som då war
högst nödwändig för Konungen; ty fast
Udels-ståndet blef därigenom på det högsta
smickradt och insnärt i des Intereffe at åter-
få de Guds som til Kyrkan af deras Förfä-
der blifwit Testamenterade och bortskänkte,
war det dock så tilgifwit den gamla Thron
och deras därmed förbundne unions-wurm,
at de mycket trögt inleddes i Konungens
affigter angående reformationen; hwilket ock
förmådde honom at aldeles affåga sig Rege-
ringen; hwarpå fölgde de faseligaste tråtor
och oredor, lika som en Babylonisk förbist-
ring. Andteligen bröt Bonden och Borga-
ren spetsen, och hotade, at därest Udels-
man och Präst ei fogade sig efter Konungen,
wille de sielfwe afgöra hela saken, försåkran-
de sig wilia upoffra åt Konung och Rike bå-
de lif, blod och egendom. Härwid swigtade
Udelen, och Biskop Sommar i Strengnäs
uphåfde sin röst emot sitt eget Stånd och In-
teresse.

terese. Därpå åstundade Adelen och Borgerskapet at höra de andeligas skilgaktighet i Religionen: Olaus Petri och Doct. Galle började liksom för detta i Upsala en ordfämp; den förre talade på Swenska, det alle kunde förstå: men den sednare wille ej afstå med Latinen innan hela menigheten ropat, at han skulle bruka sit modersmål, de tåflade in til aftonen, då Evangeliska Lärans författare wann de fåstas bifall. Tredie dagen påstodo Borgare och Bønder öfwerljuddt, at Ridderskapet antingen skulle fatta et wist beslut eller stå sit eget fast: "de hade redan," sade de, "haft deras bud til Konungen, "at de med hans bistånd wille straffa och "fördrifwa alla motståndare." Då måste både Adeln och Präst gifwa sig wundna, och genom twänne ombud betnga för Konungen deras ånger och undergifwenhet, med underdånig bøn, at Konungen wille förlåta dem deras brott, och icke tröttas wid Regeringen; hwarpå Konungen, oaktadt tårar och knåfall, ej swarade annat, än at "han icke ändrade hwad han en gång sagt "i Ständernas närwaro." När det berättades i sammankomsten, upwäckte det mycken håpnad och bedröfwelse. Man sände åter twänne andra tilförläteliga män, som kommo igen med lika oförrättat ärende: man

såg

fåg nu rymden af sin fara, och at ingen ärelustnad, utan kärlek til Fäderneslandet styrte Konungens gerningar: hela Församlingen war bestört: Adel och Präst tordes ei öppna munnen: den ena flocken efter den andra rusade gråtandes til Slottet med böner, at Konungen dock än en gång wille hedra dem med sin närvaro. Andteligen bewekttes Konung Gustaf och swarade, at han följande dagen wille dem besöka: det gjorde han också med allas innerliga glädje. At han war beledsagad af hela Rådet, et talrikt Hof och en blänkande wakt, wisade icke så mycket Hans Majestätlighet, som en enda mild upsyn bland så många bekymrade Undersätare. Allt det förbigångna war nu bortglömt: Man gjorde med fågnad ny Trohets-Ed, och man företog Dietsdags-målen med alsiwar: Adelen, Borgerskapet och Allmogen biföllo Konungens föreställning i alla mål, undantagandes hans affägelse ifrån Thronen; de förpliktade sig, "at dämpa
"alt upror och falska rykten i landen: at
"föröka Kronans ringa inkomster med Biskopars, Domkyrkors och Klosters Gods:
"at Biskoparne ei skulle hålla större Hof,
"än Konungen behagade, utan lemna öfverskottet af deras Råntor til Hans
"tjenst, och uplåta Honom deras Slott:

"at Konungen sielf skulle besörja om Kyr-
 "fors och Klosters wårdnad, samt Kloster-
 "folks underhåll: at Ridderskapet och Ude-
 "len lagligen skulle få återkräfva och igen-
 "lösa de Gods, som under Kyrkor och
 "Kloster war af framledne deras anhöri-
 "ga antingen skänkte, sålde eller pantsat-
 "te; sedan Konung Carl Knutsons råsst,
 "och ändteligen, at alle Sweriges Inbyg-
 "gare skulle wörda och bibehålla det rena
 "Guds Ord, som af Evangeliska Präster
 "lärdes; och däremot människodifter we-
 "dersäfa... Biskoparne, som ei wille näm-
 "nas i Riksdags-Beslutet eller det undertekna
 "nedan för Rikens Råd, författade en sär-
 "skilt Act, hwaruti de wäl samtyckte til
 "denna Reses; men på et så twungit sätt,
 "at man däruti lätteligen igenkände et öf-
 "werröstat folk: de sluta med dessa ord:
 "Wi äre tilfreds, huru rike eller fattige
 "Hans Nåde oss hafwa will... De undan-
 "bedde sig äfwen Rådsämбетet, i anseende
 "til deras nu mera minskande wilkor, hwil-
 "ket ock war det enda dem bewillades.
 "Således hade Konungen på mindre än
 "6 år segrat öfwer en förfärlig magt, som
 "öfwer 460 år gifwit Hans företrädare
 "Pagar, så at han nu i säkerhet kunde be-
 "sitza Thronen.

Man stadgade äfwen wid denna Riks-
dag en Kyrko-Ordning, hvars förnämste
innehåll war: "At Konungen kunde wid
" Församlingarna affätta odugliga Prä-
" ster och tjenlige tillsätta: Söknarnes stor-
" lek borde af honom jämkas: De andeli-
" ge skulle upgifwa Register på deras
" Råntor, at Konungen måtte förordna
" huru mycket de behöfde til deras ut-
" komst. Kyrkans band skulle ei så fritt
" som tilförene brukas: för alla Sakören
" i Kyrkomål skulle göras Konungen re-
" da: Barndop, Wigsel, Kyrkogång Lik-
" stol &c. skulle betalas efter Lag och icke
" dåröfwer: för nödtorftigt arbete om
" Helgedagarne skulle ei bötas: Präster
" skulle i werldsliga mål stå under werld-
" slig Domstol: Deras Personer woro
" ei mer eller mindre fredlyste än Lek-
" måns: Tiggare - munkar skulle ei få gå
" ur Klostren mer än 5 weckor om Som-
" maren och 5 om Wintren: andra Mun-
" kar aldrig: Arf efter Präster skulle ei
" tagas af Biskopen, utan lagligen tilfal-
" la deras anhörige, ei heller skulle Tes-
" tamenten göras arfwingar til förfång:
" inga böter skulle gifwas för Lågersmål
" emellan Troloftwade. Evangelium skul-
" le läras i alla Scholar: ingen skulle wi-

”gas til Präst, utan den, som kunde pres-
”dika Guds rena Ord ic.”

Således hade nu Gustaf först frälsat he-
la Riket ifrån det utländska oket, pålagt af
en Tyrän, som war besvägrad med den
mäktigaste Kejsare i hela werlden, Carl V
och befrindad med en wäldig hop Förstar i
Europa; och för det andra: frälsat samte-
lige Rikets Inbyggare från den Påfwiiska
blodsugande öfvermagten och des både tim-
melig och ewig wälfärd störande förbindelse.
Desa äro rätteligen Störwerk, bredewid
hwilka alt annat förswinner som stoft i luften.

Det öfriga af Konug GUSTAFS
Regering skal nu kortteligen följa:

År 1524 sände Konungen en Hår at in-
taga Gottland, hwilken likwäl för Un-
förarens otrohet skul kom med oför-
rättade ärender tillbaka.

År 1526 gaf en gemen Stalldräng sig ut
för Riksföreståndaren Sten Stare den
kunges Son Nils, och upwäckte i Dalar-
ne et widlöftigt upror, som ei förr än
efter 2:ne års förlopp kunde dämpas.

År 1528 den 12 Febr. gick den Kongl.
Kroningen för sig i Upsala.

Samma år gjorde Smålänningarne och Wästgötherne sig uproriske, men blefwo straxt igen bragte til lydna, sedan de förnämsta uprorsmänner dels woro aflifwade, dels til Dannemark fördrefne.

År 1531 bewiliades de i Drebros sammanfallade Ständer Konungen deras onödiga Klocker til Lybeckiske skuldens afbetalande.

Härigenom upfom mycket misnöje bland gemene man, i synnerhet ibland Dalkarlarnne, som hotade at affätta Konungen, dock ändteligen blefwo bragte til Lydnad, utan blods utgjutelse.

Samma år ankom Christiern Tyrann til Norrige med en stor magt, och gjorde på de Swenske gränstörne stor olägenhet, til des han år 1532 af Konung Svedric i Dannemark blef tilfångna tagen. Efter nu Dalkarlarnne hade bewist sig benägne för Tyrannen, blefwo de så wäl därför, som för de många tilförene upwäckte oroligheter hårdeligen straffade.

Samma tid påstodo Lybeckarne, at allena få drifwa Handel i Sverige, och hade, då det dem nekades, åtskillige farliga stämplingar emot Konung och Rike.

Til at desto bättre stå dem emot, slöts et

förswars-förbund med den nya Konungen i Dannemarf Christiern d. III. hwar på Kriget med all magt begyntes emot Lybeckarne.

År 1535 upväcktes en farlig stämpling emot Konungen, som dock genom de Skyldigas aflifwande i tid dämpad blef.

Samma år kom Konungen i Dannemarf til Stockholm och förnyade Förbundet, men bröt det genom den särskilta med Staden Lybeck år 1536 slutne freden.

År 1537 gjorde Smälänningarne sig uproriske, men blefwo genom hotelser til lydno återbragte.

År 1540 blef en Riksdag hållen i Drebro, och Arfsrättigheten til regeringen för Konung Gustafs manliga Brösts Arfswingar faststald. Denne så kallade Arfföreningen bekräftades sedan på Riksdagen uti Wästerås 1544.

År 1541 höllo Konungarne i Sverige och Dannemarf et samtal på Gråntsen wid Brömsebro, och afgjorde några tilförene emellan dem upkomna mishälligheter.

År 1542 slöts en Commerce- och Alliance- Tractat med Frankriket. Den sednare Tractaten påhöftade Österrikiska Huset, emot

emot hwilket Contractanterne i nödfall låfwade hwarandra en hielp af 25,000 man och 50 Krigsſkepp.

Samma år ingick Konungen Förbund med Konungen i Böhmen och Ungern, sedermera Keiser Ferdinand I.

År 1548 upkommo åtskilliga miſkhälligheter med Konungen i Dannemark, ſom hade brukat 3 Kronor, Sweriges uråldriga Wapen.

År 1550 förlikte Konungen ſig med Keiser Carl V och ſlöt ſamma år Alliance med Edward VI Konungen i England.

År 1552 förbant ſig Konungen med Riff-ländarne, och år 1555 med Pohlen emot Ryſken; men lät ändteligen år 1556 beqwäma ſig til fred, hwilken det föliande året ſtadfäſtad och på 40 år förlängd blef.

År 1557 uprättade han jämwäl et Teſtamente och gaf ſine Söner wiſke Provinſer i Förlåning, men åt hwar och en Dotter 100,000 Riksdaler, tillika med wackra Lösdören.

År 1560 den 25 Junii blefwo Ständerne på Rikſſalen upkallade, Konungen ſatte ſig på Thronen: Hans 3:ne äldre Söner

Sweriges Allmoge: Huru skulle då det Gustavianfke Blodet någonsin kunna wälja sig et annat: Gud och Sweriges Herrar?

År 1560 den 19 Sept. afled ändteligen denna Stora Konungen, och drog därmed et swart tåcke öfwer hela Sweriges Rike. Han begrofs samma år uti Upsala Domkyrka. Ware alla årlige Swea Måns öma tårar öfwer förlusten af denna stora Människowannen, fortplantande på des Uttlingar i otaliga leder!!!

Gustaf I. war trenne gånger förmåld, nämligen med:

I. Catharina af Saren-Lauenburg, Förmåld år 1531, död år 1535. Hon hade en enda Son.

Eric XIV, först Hertig til Småland och Öland, sedan, efter sin Faders död, Konung i Sverige.

II. Margareta, Eric Abrahamson Lejonhufwuds Dotter, förmåld år 1536, död år 1551. Hennes Barn word:

1. Jan III. Först Hertig til Finland; sedan efter Konung Erics affättande, Konung i Sverige.

2. Catharina, född år 1539, förmåld med Grefwe Edward den II. til Ostfrisland 1559, död 1610. 3.

3. Cecilia född år 1540, för-
 uald und Inauggnafrenu Christo-
 pher til Walden Rodnmaafrenu
 1564, Död 1627.
4. Magnus, Grotig til Östergöt-
 land, född år 1542, Död år 1595
 ogift.
5. Carl född år 1544, Död
 samma år.
6. Anna född år 1545, för uald
 und Georg Jan Halbzgrnfen
 til Walden, Död 1610.
7. Hen, född år 1546, Död 1549.
8. Sophia född år 1547, för-
 uald und Magnus Inu Herra Gns,
 Regnu til ~~Stallenburg~~
 år 1597, Dödsu Launenbung,

9. Elisabeth född år 1549, fö-
måldt med Christopher Gan-
tign til Pundlaubing död
år 1597.

10. Carl IX. född Gustaf til Fo-
dermanland, Naxien Marum-
land, sedan efter Siggismund
Konung i Pörriga.

11. Cattarina Gustaf Olofson
Stenbocks til Corpora Doktor,
och förra Drottningens Mar-
garetas Fjörde Doktor, föd-
måldt år 1552, död utan
barn år 1624.

[Handwritten signature or flourish]

Den 20 Maj
Skrefs Jag Carl
Fredrick Lindmark
Inuti Skredri —

AR

1807

22. —
15. 20
1797-57. 207.
Norman
1807 2. 1. 1. 59. 2.

